He Muka

HE PITOPITO KŌRERO NĀ TE TAURA WHIRI I TE REO MĀORI

Putanga 9(4) Kōanga 1996 ISSN 0114-6017

Te Hui Tuawhā a Ngā Tāngata Whenua Puta Noa i Te Ao i tū ki Albuquerque, New Mexico Mai i te 16-21 Pipiri 1996.

Nō te tangata whenua o Amerika, arā, ngā Inia tae atu ki ō tātou whanaunga o Hawai'i - te reo tāwhiri kia rauika atu ngā tāngata whenua o te ao ki te tāone o Albuquerque, rohe o New Mexico, whenua o Amerika atu i te 16 o Pipiri ki te 21 o Pipiri ki reira whiriwhiri ai i ngā take e pā ana ki a tātou katoa. Ko te tira Māori i tautoko i te reo karanga o te wā ko tōna 150-180 nei, ā, haere katoa atu i te taha o tō tātou Arikinui, o Te Ata-i-rangi-kaahu, te kairangi o Te Kōhanga Reo. I tōna taha anō tōna hoa rangatira a Whatumoana Paki.

Nō te Rātapu, te 16 o Pipiri, ngā whakatau ki te hunga whakaeke, ā, nā Pīhopa Kīngi, kaumātua o Te Arawa, ngā mihi a te tira Māori i whāriki ki te aroaro o te tangata whenua. I wā tātou nei hoki, i tō te Māori āhua, ka rangirua tonu ngā whakaaro, ka kutekute noa, i te āhua tonu o ngā whakatau. I pai ai, i tō te Māori anō āhua, piki, heke tau noa atu ki hea rānei, i ū te tira Māori ki tāna.

Ao ake, ko ngā kaikōrero - tēnā me tāna kaupapa, tēnā me tāna. Heoi anō te mate o tēnei āhua ko tōna 10 nei pea ngā kaikōrero e kōrero ana i te wā kotahi, ā, ko tāu he whiriwhiri ko wai rā tāu e haere atu ai ki te whakarongo, ā, mēnā tokorua, tokotoru noa atu rānei āu e hiahia ana ki te whakarongo atu kua mate ki te whakatau ko wai rā o te tokotoru.

He mate atu anō tō tēnei āhua. Ka kāhakina ngā kaupapa kōrero e te hunga mai i ngā whare wānanga me ērā momo wāhi, ā, i tō rātou āhua anō e kōrero noa ana ki a rātou anō i te kore noa iho o te nuinga e āhei ki te whai atu, ka mutu kāore hoki ngā kaikōrero e whakahāngai i ā rātou kōrero ki te hunga e whakarongo atu rā kia mārama ai, kia mōhio ai he aha rā tā te kaikōrero e kōrero rā.

Mēnā au i te kimi hē noa nei inā kē noa atu te roa o te rārangi komekome ka taea e au engari me pēnei kē pea te titiro. E ai ki te wahine matua o roto i ngā whakahaere kāore noa iho i roa i mua atu i te taunga o ngā manuhiri kātahi anō ka āta kitea he aha te aha.

Ahakoa tonu i a mātou i tau atu ai kāore anō kia tino aro i a rātou e aha kē ana rā. Aua atu, i puta ngā mihi, i haere ngā kōrero, i tūtaki atu anō ki ngā mea i tūtaki i ngā hui o mua atu, i tūtaki atu anō ki ētahi mea hou. I aua wā kē rā o te noho noa iho, o te kai tahi, o te inu tahi, ka tino puta ngā kōrero. Koirā kē pea te hua nui i puta.

Ko au i whakahīhī, i whakamenemene ki te tira haere. Paku noa iho te kī atu ki konei tātou, e kare mā, ā mea wā ki mea wāhi, e kare mā, me noho tahi tātou, e kare mā. Nā tēnei āhua ka tirohia mai te nui o te tira Māori e noho tahi ana, e whakaahuru ana i te noho a tō tātou Ariki me tōna hoa rangatira.

Te Rangahau Reo Māori me te Māhere Rautaki Māori

Tēnei mahi hoki, te īnoi i te iwi Māori whānui kia whai wāhi mai ki Te Rangahau Reo Māori o te Motu me te Mahere Rautaki Reo Māori, whakaaetia ana te īnoi a Te Taura Whiri, hā, kua pau kē te e hia nei te roa, kāore anō i puta ngā kōrero i hua ake i ngā mahi e rua nei ki te hunga i ahu mai nei ngā āwhina i a rātou.

E te iwi whānui, e mōhio ana kua roa tēnei e whanga ana koutou ki ngā pūrongo matua o ngā mahi e rua nei. Heoi anō tēnei he whakamōhio atu kua oti katoa te wāhi e tika ana kia oti i Te Taura Whiri. I tēnei wā kei Te Puni Kōkiri ngā purongo nei e tirotirohia ana anō.

E rite tonu ana te patu waea mai a te tini te mano ki te pātai mai kei whea, kua ahatia, e ahatia ana rānei ngā pūrongo nei, ā, ka pai tonu pea te patu tika atu ki Te Puni Kōkiri, kei reira kē hoki i nāianā.